

Myter och sanningar om studieavgifter

”Men alla andra tar ju ut avgifter!”

Nä, alla andra tar inte ut avgifter även om majoriteten gör det. Att många andra gör det är heller inget argument för att införa avgifter i Sverige. Vi bör se till de lösningar som passar oss och vårt system, inte andras. Avgifter bör endast införas om det kan få positiva effekter på den svenska högskoleutbildningen, studenterna och det svenska samhället.

”Men vi får ju betala när vi åker utomlands och studerar!”

Ja, och det kommer vi få fortsätta att göra så länge de länderna som svenska studenter vill åka till har avgifter. Storbritannien är det enskilt största mottagarlandet av svenska studenter. Införandet av avgifter för studenter utanför EES påverkar inte i stor utsträckning balansen mellan var svenska studenter får betala, och vilka studenter som får betala i Sverige, eftersom EU-medborgare

även fortsättningsvis får avgiftsfri utbildning i Sverige.

Olika länder har olika system och enda sättet för oss att jämna ut detta är att övertyga alla länder att ta bort sina avgifter. Eller att vi gör som de andra och går hela vägen, och inför avgifter för samtliga studenter inom högre utbildning.

”Men attraktiviteten ökar med avgifter!”

Bara för att något är dyrt behöver det inte betyda att det är bättre. Många svenska läkarstudenter väljer att läsa sin utbildning, och betala för det, i länder som Polen och Ungern. Men valet av dessa länder har inget med deras attraktivitet att göra, utan med att dessa studenter inte får någon plats på den svenska läkarutbildningen.

Varför skulle fler studenter välja Sverige om det blir dyrare? Självklart ska studenter välja att läsa här för att de får en bra utbildning, inte för att det är gratis.

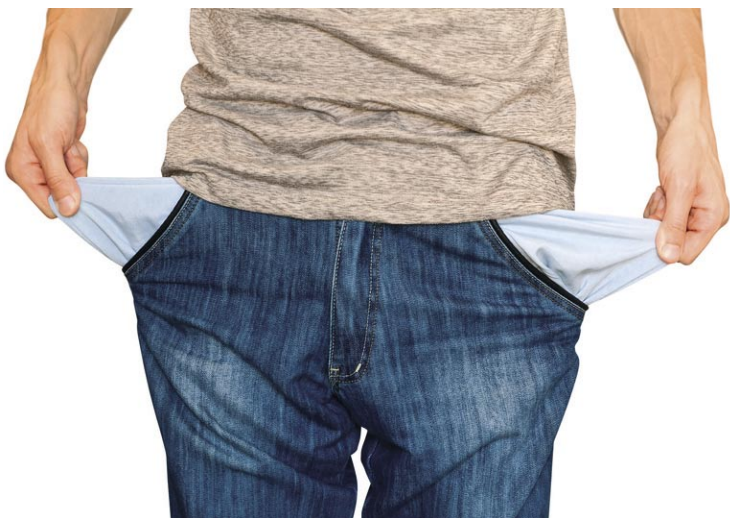
Men det är ingen självklarhet att utbildningen blir bättre bara för att den blir dyrare, särskilt som det inte är säkert att avgifterna kommer leda till något resurstillskott för högskolorna.

”Vi kan ju faktiskt inte betala för hela världens studenter!”

Nej, det kan vi inte och det ska vi inte. Hela världens studenter får heller inte plats i den svenska högskolan, och hela världens studenter vill inte läsa på den svenska högskolan. Risken finns att med avgifter så kommer för få utländska studenter att vilja läsa på den svenska högskolan och då riskerar vi att göra en förlustaffär med ett dyrt administrationssystem för att handha avgifterna, och ett ännu dyrare för att sköta stipendier.

”Utländska studenter som studerar gratis på svenska utbildningar leder till att den svenska högskolans finansiering gröps ur”

Hur många platser/studenter vi har inom den svenska högskolan beslutas av regeringen, inte av de utländska studenterna. Hur många vi tar emot är också en fråga för högskolorna och regeringen. Anser man att vi tar emot för många utländska studenter är det bättre att sätta upp en kvot än att skrämma bort begåvade studenter med avgifter.

”Social snedrekrytering? Vi inför ju stipendier med!”

Problemet med stipendier är att det alltid kommer att finnas en grupp som är för rika för att få stipendier men för fattiga för att betala själva. Erfarenheter från Danmark visar även att det, trots stipendierna, i första hand är bland de grupper som även själva kan betala som lärosätena väljer att rekrytera.

Problemet med stipendier från biståndsbudgeten är att målen med högre utbildning och målen med bistånd

riskerar att bli motstridiga. Vi ställer oss mycket negativa till att blanda ihop biståndspolitik och utbildningspolitik. Det riskerar att leda till en sänkt utbildningskvalitet och att studenter med bättre meriter blir utan utbildningsplats till förmån för studenter från ett biståndsland med sämre meriter.

Antalet stipendier kommer även som det ser ut att bli väldigt få, förmodligen runt 200-400 stycken. Det ska jämföras med det antal utländska studenter som kommer hit idag från utanför EES, nämligen 20 000. Fyrahundra stipendier räcker till två procent av de utländska studenterna som antogs hösten 2009.

”Varför ska svenska skattebetalare betala utbildning för studenter från andra länder?”

För att vi tjänar på det i ett större perspektiv. Studenter från olika länder bidrar till en internationaliserad campusmiljö och fler infallsvinklar och kunskaper. De höjer kvaliteten på våra utbildningar. De utgör efter examen, om de åker tillbaka till sina ursprungsländer, viktiga ambassadörer för Sverige och svenskt näringsliv genom att de sprider sina erfarenheter och kunskaper i sina respektive hemländer. Genom deras, förhoppningsvis positiva, erfarenheter kan svenska företags möjligheter till samarbete med studenternas ursprungsländer underlättas.

Vi bör se om vårt hus och skapa långsiktiga och konkurrenskraftiga band med utvecklingsländerna och vara med vid uppbyggande av forskningsmiljöer där. Annars riskerar vi att bli omkörda. Det är inte längre Europa och väst som kommer att stå för lösningar och utveckling framöver, vi har stora svårigheter framför oss med växande demografiska problem, därför behöver vi goda relationer med utvecklingsekonomierna.

”Varför ska svenska skattepengar gå till att finansiera masterutbildningar som nästan uteslutande består av studenter från tredje land?”

Problemet idag beskrivs ofta som att vi har för många utbildningar med enbart utländska studenter. Istället borde vi fundera på varför vi inte lyckas få de svenska studenterna att söka till masterutbildningarna. Med avgifter riskerar vi faktiskt att de svenska studenter som idag trots allt söker dessa utbildningar, inte längre får ett lika stort utbud av masterutbildningar att söka. Eftersom de masterutbildningar som idag till mycket stor andel

fylls av studenter från tredjeland, tvingas lägga ner på grund av brist på sökande studenter. Ytterligare en negativ effekt är att flera av de masterutbildningar som hotas av nedläggning idag till mycket stor utsträckning förser stora företag som Ericsson med den kompetens de behöver.

En annan konsekvens av ovanstående är att vi riskerar att lida stor brist på doktorander inom de utbildningsinriktningar som idag starkt domineras av studenter från tredje land. Det gäller i första hand doktorander inom Elektronik och informations- och kommunikationsteknik (ICT), men även andra områden.

Den positiva effekten av det är att även små ämnen får större möjligheter att överleva och att utvecklas, och att kvaliteten kan upprätthållas på mindre utbildningar. I ett studentfinansierat system vore det djupt störande att göra samma omflyttningar och vi riskerar än större urholkning av redan underfinansierade utbildningsinriktningar.

”Avgifter leder till mer pengar, vad är baksidan?”

Baksidan förklaras kanske bäst av en företrädare för universitet och högskolor. Så här säger Agneta Stark, rektor för Högskolan Dalarna och vice ordförande i SUHF:

”När avgifter införs måste universitet och högskolor upphöra med all den verksamhet som riktas till internationella studenter och som idag finansieras via ”gemensamma medel”. Orsaken är att det blir olagligt att använda anslagsmedel till andra än de studenter som finansieras av utbildningsanslaget (HÅS/HÅP-systemet).

Lärosätena kommer därför att tvingas införa dubbla bevakningssystem, ett för betalande och ett för ickebetalande studenter. Man måste t.ex. hela tiden kontrollera att studenten har rätt till handledning, har rätt att få ut sin rättade inlämningsuppgift osv. Detta blir naturligtvis krångligt och kostsamt. Risk finns att lärosätena kommer att behöva göra noggranna kalkyler över hur många studenter som måste antas för att verksamheten ska gå ihop ekonomiskt sett.

Exempel på verksamheter som är i farozonen är samarbeten med andra lärosäten, för Högskolan Dalarnas vidkommande bl.a. ett program för African Studies som man driver tillsammans med universitetet i Uleåborg och Bologna.”

Därutöver så talar den samlade erfarenheten hittills inte för att det faktiskt blir mer pengar till högre utbildning när avgifter införs för en liten grupp studenter. Snarare leder det till att de avgiftsbelagda studenterna väljer ett annat lärosäte att studera vid, i ett annat land.

Saco Studentråd är Sveriges största frivilliga studentorganisation, tillsammans är vi cirka 100 000 studentmedlemmar inom Sacofederationen.

Det gör studenterna till en av de största medlemsgrupperna inom Saco.

Har du några frågor om Saco Studentråds åsikter, gällande utbildningsavgifter eller gällande något annat ämne?

Hör av dig till oss!

Ordförande Stina Hamberg nås på 0705 57 1984 eller stina.hamberg@saco.se